

Ми, діти, – отара.

Сіно – наше ліжко. Пахощі скошеного літа. Ми лежимо впоперек та одне на одному. Хтозна, кому належить ця нога чи та рука.

Мати?

Ми глибоко дихаємо. Від нас віє минулим днем. Потом, сонцем. Ми пердимо одне одному в обличчя.

Я чую, як кажуть, що нас, дітей, десятеро. Чую, як кажуть, що я сьома.

Як корова, моя мати виплоджує дітей, одне за одним, між сівбою, жнивами й сівбою. Вона стоїть у полуденній спеці – кремезна й важка – і перегортає сіно. Тоді між двома стогами з її лона випадає дитя. Раз дівчинка, раз хлопчик, раз дівчинка, раз хлопчик, раз дівчинка, раз хлопчик, як намистини на мотузку.

Лише одного разу після хлопчика народився хлопчик, але він помер, а потім одразу народилася дівчинка.

На наших пагорбах є й інші дитячі отари. Нас звати Аліє, Хусейн, Фатма, Мехмет, Їлдиз, Алі, Філіз, Саїт, Зехра, Ремзі, Селін, Велі.

Кози, козенята, вівці, ягнята, діти, корови, телята, віслюк, кінь. Ми всі отара й пастухи водночас. Ми оберігаємо одне одного. Годуємо одне одного та б'ємо одне одного в боки. Мати захищає нас від батька, батько захищає нас від вовків, ми, діти, оберігаємо одне одного, як вівці та ягнята, кози й козенята оберігають одне одного, Хусейн і Мехмет оберігають корів, Саїт і Зехра – кіз, Їлдиз – овець.

Я оберігаю ягнят.

Вовки налітають з-за пагорба, один за одним, шість, сім – зграя. Вони кидаються на овець, вишкіривши зуби, шматують здобич, набиті травою кишки й шлунки, видирають одне в одного з пащі плоть, тремтливі кістяки пританцьовують між пошматованими тілами.

Пожирання.

Вовки пожирають овець. Вони їх патрають. Порпаються в кишках. Легеня, кишківник, печінка, селезінка, серце.

Умирання – червоне. Кров на білій вовні. Кров на зеленій луці. Криваві сліди, кривавий слиз, кров, що скрапує, тече, струменіє.

Коли вовча зграя відступає, з'являються мухи. Чорні хмари над трупами.

Раптом поміж вівцями стоїть Їлдиз. З її чорної коси крапає, вона ще мокра після гри біля струмка.

– Батько мене заб'є! Батько мене заб'є!

І:

– Філіз! Філіз!

Ніби я знала, що слід робити. Я відчуваю позаду себе: батько. Бачу його в обличчі Їлдиз. Він збігає на пагорб, здійсмає дублені руки й розпачливо кричить: «Аллах!».

На бойовищі лежать чай, цукор, сіль для тварин, лежить одяг на наступний рік.

Батько гукає синів. Прибігають Хусейн і Мехмет, сиплють прокльонами й бідкаються: «Аллах!». Потім вони скидають трупи у візок.

У візку трупи трясуться назад у хлів. Їлдиз зникла.
Решта родини збирається в хліві, виймає тварин.
Мати квилить над закривавленою вовною, яку вже не зможе вибілити чи пофарбувати.

Коли сутеніє, батько шукає Їлдиз. Він загрозово біжить крізь хлів і через пасовище. Їлдиз забилася, як заєць, у кущах.

Коли батько її знаходить, вона тікає, мчить прожогом через пасовище, через пагорб у темряву луки й ховається на дереві.

Батько погрожує в гілля, намагається видряпатися, падає, сипле прокльонами, падає.

Світає, коли батько повертається в будинок, у ліжко. Там спить мати. З розплющеними очима. Вона чекає, поки дихання батька стає глибоким і спокійним, потім наважується піти до дерева. Подає Їлдиз у гілля їжу:

— Залишайся, де ти є.

Зі свого нічлігу в місячну ніч я бачу сестру між гіллям.

Наступного дня на столі смажена баранина. Ми ділимося своїм м'ясом з вовками.

Коли батько заходить у дім, разом з ним приходить тиша. Ми підводимося, поглядами домовляємося між собою, Їлдиз підсовує батькові стілець, Фатма знімає йому з плечей куртку, я кваплюся на кухню до діжки, зачерпую в миску воду — три черпаки. Фатма сідає перед батьком навпочіпки, розв'язуючи взуття, стягує правий черевик з п'яти, я сідаю навпочіпки поряд із нею і знімаю лівий — батькова нога волога й тепла. Я опускаю її в прохолодну воду й змиваю день з його стоп. Зехра подає мені рушник, я витираю ногу насухо й дозволяю їй ковзнути з моїх долонь у сандалію.

Мати випікала. Є лаваш із квасолею та твердим сиром і свіжий айран.

За їжею ми сидимо мовчки. Так, як того хоче від нас батько.

— Честь понад усе, — каже батько.

Честь породжує сонце.

Честь дає змогу нам спокійно спати. Ми нею дихаємо. Вдихаємо й видихаємо.

Уночі й упродовж дня.

Честь має процвітати на наших полях.

Ми їмо її, а жінки вигодовують нею своїх дітей.

Найголовніше для мого батька — честь.

Важливіша за нас, дітей. Або матір.

— Честь понад усе, — каже батько. — Честь мені непідвладна.

Ми маємо шість городів. Є картопля, цибуля, огірки, помідорині, турецький горох і зелень. Яблука, груші, абрикоси, сливи, шовковиці, виноград.

Наш ґрунт кам'янистий. Сусідський город більший і пишніший.

Фрукти сусіда належать нам, так каже мати, їх виростив дідусь.

Коли батько був молодим, сусіди покликали якогось службовця з Кіги й оголосили сад своєю власністю. Батько сидів за їхнім столом і мовчки кивав в обличчя чотирьох сусідських синів.

Батько не мав братів, отже, законом були вони.

Службовець зробив заміри земельної ділянки й заніс до протоколу все, що йому надиктували.

Опісля сусіди наповнили келихи й випили з батьком за добросусідство.

Коли шовковиця в сусідському садку червоніє, ми, діти, крадемо нашу власність, і солодкий сік тече підборіддям.

Те, що не можемо з'їсти, збираємо в кошики й приносимо матері. Ми сушимо літо, складаємо в погріб і їмо його взимку.